

EMBERI AGY FELÉPÍTÉSE-MŰKÖDÉSE

A G Y T Ö R Z S	ÁLTALÁNOS JELLEMZŐK	a legősbib agyterület	
		részei: 1. nyúltvelő, 2. híd, 3. középagy	
		gerincvelő szürkeállománya feldarabolódik: agy törzsi magok jönnek létre	
		magok kapcsolódása: agy törzsi hálózatos állomány (formatio reticularis)	- agykéreg ingerlése → éber állapot fenntartása (sérülése okozhat kómát) - izomtónus fenntartása
		le- és felszálló pályák itt futnak a gerincvelő és a felsőbb központok között	pl. a mozgatópályák (piramis és extrapiramidális pályák), és az érzőpályák (szaglász és a látás kivételével)
	III-XII. agyidegek innen indulnak / ide futnak	Pl.: III., IV., VI. szemmozgató idegek VIII. halló-egyensúlyozó ideg X. bolygóideg	
	1. nyúltvelő	életfontosságú vegetatív központok	- légzési kp.: elsődleges kilégző-belégző központ - keringési kp.: érszűkítő-értágító központ
nyálkahártya-reflexek központjai		köhögés, tüszentés, köpés, nyelés, hányás, szopás	
2. híd	nyúltagy központjainak felülszabályozása nyúltagy központok összehangolása	→ pl. másodlagos kilégző és belégző kp. → pl. légzést nyeléssel	
3. középagy	bonyolult testtartási reflexek központja	rágás reflexközpontja pupillareflex magja is itt található	
K Ö Z T I A G Y	hipotalamusz	- hormont termel - nagysejtes magcsoport: - kissejtes magcsoport:	→ ADH és oxitocin → a hipofízis elülső lebenyét szabályozó IH és RH
		Itt vannak a legfelsőbb szintű vegetatív központok:	- hűtő – fűtő központ (testhőmérséklet szabályozása) - éhség-jóllakottság központ - szomjúság (ozmoregulációs) központ - dühközpont
	talamusz	az utolsó szűrőállomás a nagyagy előtt	→ az aktuális érzelmi állapot, szükségletek szerint engedni tovább az információt → érzőpályák többsége itt átkapcsolódik, és átkeresztesződik
		itt lép be a látóideg (II. agyideg)	talamusz előtt részlegesen átkeresztesződik
K I S A G Y		- két kisagy-félteke, ezeket a híd köti össze - szürke kisagykéreg és belső fehérállomány - kisagykárokkal kapcsolódik az agy többi részéhez	→ metszetben élet fája (arbor vitae) mintázat
		- feladata a mozgáskoordináció	→ bonyolult és pontos mozgások kivitelezése - sejtjei a legérzékenyebbek az alkoholra - jellegzetes sejtje a Purkinje sejt
N A G Y A G Y		- szürkeállomány (agykéreg és kéreg alatti magok) - fehérállomány (pályák) 2 félteke, részei: homloklebény, fali lebeny halántéklebény, tarkólebeny	→ agykéreg 6 sejtrétegből áll, jellemző sejtek a Purkinje sejtek és a szemcsesejtek → legnagyobb köteg a kérgestest (a két féltekét köti össze)
		a) memória	rövidtávú (primer) és hosszútávú (szek. és terciér)
		b) alvás (álom) - ébrenlét	agyhullámok (EEG-észülékkel vizsgálható): β-hullám : éber állapot γ-hullám: figyelő α-hullám: nyugalom (csukott szem) elalvás előtti δ- hullám: mélyalvás τ-hullám: REM szakasz → álomszakasz
		c) mozgatóműködés leszálló pályákon át 1. piramispálya	- homloklebény mozgatókéreg piramissejtjei → átkapcsolás nélkül a gerincvelő mozgató idegsejtjeiig tart, - a nyúltvelőben a rostok többsége átkeresztesződik, (kiemelkedést okoz, innen a pálya neve!) - a többi rost a gerincvelőben keresztesződik át, - felelős a pontos, finom mozgásokért , új mozgások tanulása, mozgások elindítója

		2. extrapiramidális pálya	- homloklebeny mozgatókéreg piramisjeitjei → többszörös átkapcsolással a gerincvelő mozgató idegsejtjeiig tart - a középgyban vagy a gv-ben kereszteződik át, - felelős a durvább mozgásokért és a megtanult automatikus mozgásokért, valamint az arcizmokéért is.
		d) Érzőműködés: - szaglás: orrüreg felső részén szaglópórusok → I. agyideg (nem valódi agyideg) → besüllyedt agykéregi terület (szaglópórusok, a limbikus rendszer része) → szagérzet - látás: szem ideghártyája (csapok, pálcikák) → II. agyideg → talamusznál lép be, részlegesen átkeresz. + átkapcs. → tarkólebeny (látókéreg) → látásérzet - hallás: belső fül (csiga / Corti-szerv) → VIII. agyideg → agytörzsnél lép be → talamusz (átkapcs.+ átker.) → halántéklebeny (hallókéreg) → hallásérzet - ízlelés: ízéző receptorok → V., VII., IX., X. agyideg → agytörzsnél lép be → talamusz (átkapcs. + átker.) → érzőmező (fali lebeny legelső barázdájába jut → ízérzet - bőrérzékelés: bőrben, izmokban, csontokban lévő receptorok → gerincvelői idegek → gv. felszálló pályái → agytörzs → talamusz (átkapcs. + átker.) → érzőmező (fali lebeny legelső barázdájába jut → érzet	

Agyhártyák: nem csak az agyat, a gerincvelőt is burkolják (az egész központi idegrendszert) kívülről befelé: kemény agyhártya (dura mater), pókhálópórus (arachnoidea), lágy agyhártya (pia mater).

A kemény és a lágy agyhártya közötti térben megtalálható az **agy-gerincvelői folyadék (liquor)**.

Agykamrák: **I-II. agykamra** → nagyagy féltekékben,
III. agykamra → köztiagyban,
IV. agykamra → agytörzsben.

Az agykamrákban lévő folyadék kapcsolatban van az agyhártyák közti folyadékkal.